

PÅ TUR ÖVER ALPERNA

Intresset för alpin turåkning växer

Snart framme vid den schweiziska hyttan som balanserar på bergskammen.

Här går det uppför i "skidspåret". Klippväggen är nära nog vertikal.

Gå på tur är ju ett kärt nöje i Norden, inte minst i Norge. Men den här turen slår allt: Under två vintrar åker bergsguiden Per Ås skidor tvärs över Alperna, från Wien till Nice! Ett historiskt skidmaraton där en kollega, en kompis och några svenska sportlovsturister utgör hans sällskap.

TEXT RIKARD ANDREASSON FOTO MIKAEL PILSTRAND

Per Ås, Jonatan Hulthén och Mattias Johansson ser ut som tvättbjörnar. Under fem veckor har de svettats genom sin dröm, att på skidor ta sig över hela Alperna, från Wien till Nice. Solen tillsammans med effektiva solglasögon har gjort huden kring ögonen vit i annars mörkbruna ansikten.

Vi befinner oss i byn Rabiis i centrala Schweiz och ska tidigt i morgon ge oss av på en sex dagar lång skidtur västerut mot skidorten Andermatt, några mil längre upp i dalen. Där tackar veckans gäster för sig och Per, Jonatan och Mattias fortsätter sin odysseé med en ny grupp skidåkare.

Per har arbetat som bergsguide i många år, Jonatan tar snart sin bergsguideexamen och Mattias arbetar i klät- terbranschen. Att de skulle komma på tanken att ge sig ut på en 1 250 kilometer lång skidtur är kanske inte konstigt,

»

Fakta

Finns det bara snö och berg går det att ägna sig åt alpin turåkning. I Europa är, förutom Alperna, de skandinaviska bergen bäst. I Sverige är Kebnekaise och fjällen kring Riksgränsen populära. I Norge finns det som bekant berg överallt, men Sunnmøre på Vestlandet och Lyngen längst i norr höjer sig över mängden och håller världsklass.

Utrustning

De flesta som håller på med alpin skidåkning skruvar ett par turbindingar på ett par stabila skidor ämnade för off-pist-skidåkning. Det finns speciella turpjäxor, men många går i vanliga slalompjäxor. Utöver detta behövs ett par stighudar och säkerhetsutrustning. Denna består av en sändare som gör att kompisarna kan hitta dig om du skulle hamna under en lavin, och en lättviktsspade så att de kan gräva fram dig. Går turen över glaciär tillkommer rep, sele, isyx och stegjärn.

Utrustningen kan vara svår att hitta i vanliga sportaffärer, men finns i butiker specialiserade på skidåkning.

Lära mer

Har du inte de kunskaper som krävs för att färdas säkert i bergen vintertid är det bra att gå en kurs. Många av de svenska bergsguiderna arrangerar kurser i alpin turåkning, eller randonnée som det populärt även kallas. Alla svenska bergsguidar är organiserade i Svenska bergsguideorganisationen och på deras hemsida, www.sbo.nu, finns kontaktuppgifter till alla guider. Dessutom anordnar STF kurser i Kebnekaise, se

www.svenskaturistforeningen.se

men att de tar med sig ett nytt gäng av Pers klienter varje vecka är unikt.

Vid lunch dagen därpå befinner vi oss en bit ovanför trädgränsen på berget Pix Posta Bialas sydsida. Målet idag är att ta oss upp till ett pass en bit under toppen för att sedan åka en lång utförlöpa ner mot hyttan Camona Punteglias, där mat, vin och sömn väntar.

Vi rör oss uppför i ett skönt promenadtempo.

Utrustningen vi använder påminner mycket om vanlig alpin skidutrustning. Den största skillnaden är att det går att lossa hälen på bindingen från skidan. Uppför fäster man plyschremсор, så kallade stighudar, under skidorna. Dessa fungerar som en dundervalla, skidan glider lätt framåt, men bakåt tar det stopp. Vål uppe packar man hudarna i ryggsäcken och spänner fast hälen på bindingen som då fungerar som en vanlig slalombinding.

Det här sättet att åka skidor på kallas alpin turåkning och är folksport i Alperna och Norge. De senaste femton åren har sporten även hittat till Sverige, och många svenska

»

”Vallning” pågår.
Stighudar på uppför och av nerför.

Känslan av att åka i pudersnö är svår att beskriva, men den känsla av viktlöshet som uppstår när du i hög fart surfar genom den fjäderlätta snön är magisk.

turåkare har lämnat fjälldalarna och sökt sig upp mot topparna. Och anledningen är att där uppe väntar bergens vita guld – pudersnön.

Några timmar senare står vi uppe i passet och blickar ut över landskapet. Åt alla håll sträcker sig vassa toppar mot en molnfri himmel. Per gör ett försök att peka ut de mest kända bergen med sin skidstav, men vi villar snart bort oss i ett gytter av toppar, ryggar, glaciärer och pass. Vi tar en bit ost och en klunk vatten innan vi drar hudarna av skidorna och faller ner bindningarna i utförsläge.

– Okej, säger Per. Nu kommer Jonatan att åka först för att hitta den bästa snön på slutningen. Sedan åker ni efter en och en. När den första personen är nere hos Jonatan följer nästa. På så sätt exponeras bara en av oss för eventuella faror.

BERGSGUIDEN ÖPPNAR DÖRREN

Bergsguidens utbildning och erfarenheter öppnar dörren för vanliga människor till en extrem miljö. Har man inte kunskap om hur man på ett säkert sätt färdas i bergen, kan de vara mycket farliga. Men smakar det, så kostar det. Att hyra en bergsguide kostar cirka 3 000 kronor för en dag, men då kan man vara upp till åtta klienter att dela på hyran.

Elva par ögon följer spánt Jonatan när han glider iväg. Han hittar snart rätt och när lössnön börjar virvla bakom honom går ett belåtet sus genom gruppen. Han stannar till slut på en liten höjd och vi andra kan ivrigt följa efter.

Känslan av att åka i pudersnö är svår att beskriva, men den känsla av viktlöshet som uppstår när du i hög fart surfar genom den fjäderlätta snön är magisk.

– Bier, undrar hyttvärden rutinerat när vi en stund senare gör stoppsladd utanför hyttan Camona Punteglias.

Stugan ligger på en kulle under Pix Posta Bialas branta östvägg. Söderut stupar det brant ner mot dalen och i den begynnande skymningen kan vi se belysningen tändas i byarna långt under oss.

Bergshyttorna i Alperna ligger utspridda i ett sinnrikt sys-

tem där nästa hytta aldrig ligger mer än en dagsmarsch bort. Eftersom de serverar både middag och frukost kan du röra dig med lätt rygsäck genom bergen. Det enda du behöver packa ner för en vecka är lite kläder, tandborste, säkerhetsutrustning och ost och korv som får fungera som lunch.

Tidigt på morgonen fem dagar senare står jag på en stege som är fastborrad i en vertikal klippvägg högt ovanför skidorten Disentis. Turveckan har gått bra, men vädret har varit mycket skiftande. Repet, som är fäst i min sele runt midjan, drar hårt uppåt. Ovanför mig klättrar Sophie, överläkare från Stockholm. Hon är rädd och hennes korta ben gör det svårt att ta de stora kliv som krävs mellan stegpinnarna.

– Inga problem, Sophie, jag vet att du fixar det här, ropar Jonatan uppifrån den klippshylla där han står och säkrar oss med hjälp av klättrerpet.

Från hyllan kan vi försiktigt ta oss över till den glaciär som ska föra oss upp till Oberalpstock, som med sina 3 327 meter är veckans högsta topp och förhoppningsvis även ruvar på det bästa utförsåket.

HÄNFÖRANDE UTSIKT

Det är mäktigt att närma sig en topp i Alperna, för varje stavgång dyker ett nytt berg upp över horisonten. Uppe på Oberalpstocks topp är det kallt, men vi måste ändå stå där i blåsten en stund och hänföras av utsikten. Vi ser in i Österrike, Italien och västerut, mot Frankrike, syns kända toppar som Monte Rosa, Matterhorn och Mont Blanc.

Suget att åka utför tar till slut över och för sista gången den här veckan drar vi av stighudarna. Sophie tar av sig solglasögonen för att byta till skidglasögon. Hennes solbränna har hunnit ikapp bergsguidernas. Hon ser ut som en tvåttbjörn. ■

FOTNOT I vinter går den andra delen av Per Ås, Jonatan Hulthéns och Mattias Johanssons skidtur genom Alperna och målgången i Nice beräknas till början av april. Mer info: www.alptraverse.com

Per Ås, bergsguide, på utförstur.